

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Nostra sententia proponitur & probatur auctoritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quæst. IV. Vtrum quantitas disting. &c. 579

terminus temporis quoque similis ratio est, cui dividendo si velimus terminum dare, dicamus modo, modo autem inter præteritum, & futurum tempus ita confusum est, ut incertum sit quo debeat separari; locus autem quomodo corpus quodcumque circumdat, & corporis partibus occupatur, ita communi termino partitur, quemadmodum partitur corpus, ac propterea cum necesse est coherentem ut cætera nominari.

16 Separata quanta verò sunt numerus, & ratio; quis enim advertat proprijs terminis vnum separatum esse à duobus, duos à tribus. Et in oratione singulæ syllabæ separatæ sunt, natura enim, & numero segregantur, cum alteram brevem, alteram longam, & vnam licet duas dicimus nimirum apparent hæc, quæ diximus, & ad quantum pertinere, & separata oportere nominari.

17 Proprie igitur hæc sola, quæ dicta sunt quantia nominantur; si qua vero præter hæc inveniri poterint, debent pro accidentibus poni: sunt autem quædam, quæ accidentibus ipsis accidunt, ut si dicamus multum album; propterea multum album dicitur non quod ipsum album sit immensum, sed quod epiphania, in qua album est, multa cernantur. Manifestum est igitur cum multum album dicitur ex epiphaniæ quantitate album, quod illi accidit æstimari similiter cum longos actus dicimus, non quod actus immensi sint longi dicuntur, sed ex temporis mensura, quo continentur actus actuum quantitas æstimatur. J sic Divus Augustinus. Has divisiones mirabiliter proponit eius verbis, nihil addendum operæ pretium duxi, ne autem infertum veritatem quo Antimidas ab omnibus appeller.

QVÆSTIO IV.

Vtrum Quantitas distinguatur à rebus quantis realiter.

SECTIO I.

Sententia Adversariorum explicatur.

PRIMA sententia est Nominalium, asserentium quantitatem molis non distinguere realiter à substantia, qualitatibus, & cæteris quantis; unde tot in rebus constituunt quantitates, quot sunt entia corporea substantia, & accidentia, cum quibus identificantur; quare in individuo, v.g. lapide ponunt illam quantitatem pro eius materia prima, ita ut illam entitas vocetur materia quatenus est substantiale subiectum; vocatur autem quantitas, quatenus habet partium extensionem, & aliam pro forma, alteram pro albedine in illo excedente, & aliam pro vbi, & sic pro omnibus accidentibus corporeis, hoc tamen pacto, ut vnaquæque harum entitatum per se ipsam habeat hanc molem, & extensionem partium impenetrabilium, quæ est in corporibus. Ita sentiunt Gabriel in 2. dist. 10. Maro in 2. dist. 12. q. 2. Ocham in 4. q. 4. & quodlibet 4. q. 29. vbi ad 3. Aureo in 2. Alber. de Saxonia, & alij: probatur hæc sententia.

Primo, quia sine vrgenti necessitate non sunt multiplicandæ entitates reales, & distinctæ in re.

R. P. Ildeph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

rum natura, sed sufficienter absque distinctione reali quantitatis à substantia, & reliquis accidentibus corporeis salvari possunt, effectus, & numeri quantitatis: ergo. Secundo quia substantia per se ipsam est receptiva contrariarum qualitatuum; imo hoc est maxime illi proprium teste Aristotele in prædicament. cap. de substantia: ergo non mediat inter substantiam, & qualitates res distincta quæ sit quantitas, alias etiam illa esset susceptiva contrariarum ex maiori ratione, quia immediatius in se susceperet.

Tertio, nam si quantitas est res distincta à substantia: ergo poterit Deus eas separare, & substantiam materialem sine illa quantitate conservare: sed substantia sic conservata esset quanta: ergo impossibile est quantitatem esse rem distinctam à tali substantia. Consequentia patet, tum quia si substantia retinet esse quantum sine illa entitate: ergo nihil est quod ei possit conferre talis entitas, tum etiam quia effectus formalis non potest manere sine forma: ergo si esse quantum manet sine illa quantitate: ergo nihil est quod ei possit conferre talis entitas: ergo non est effectus formalis eius: ergo neque ipsa aliquid est. Maior vero patet ex dictis supra de distinctionibus in communi, & quia nulla potest fingi essentialis dependentia inter illas duas res, ut non possit vna sine alia conservari; & quia si Deus conservat accidens realiter distinctum sine substantia, multo magis poterit conservare substantiam sine quolibet accidenti realiter distincto. Minor vero probatur, nam illa substantia haberet partium distinctionem, quia non possunt quæ distincta erant in vnam simplicem entitatem coalescere, haberet etiam eam unionem, quia non posset esse divisa in omnem suam partem. Haberet denique localium partium situm, cum propter rationem superioris factam, cum etiam quia posset localiter immota manere, quid enim hoc repugnat? Hæc autem solum sunt, quæ rem quantam reddunt: ergo.

Quarto, quia conservando in materiali substantia omne accidens ab illa distinctum, potest Deus efficere ut illa res non sit quanta: ergo non habet substantia hunc effectum ab aliquo accidenti realiter distincto. Antecedens probatur, quia potest Deus corpus bipedale redigere ad pedalem situm absque corruptione alicuius entitatis, & rursus potest redigere ad semipedalem, ac denique ad punctum, in quo statu non erit quantum.

SECTIO II.

Nostri Sententia proponitur, & auctoritate probatur.

Conclusio: quantitas distinguitur à parte rei à substantia, qualitate, & cæteris accidentibus corporeis. Hæc sententia est iam communis tam inter Theologos, quam inter Philosophos, eam tenet expresse Divus Thomas in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 1. & 3. contra gentes cap. 3. & 3. part. quæst. 77. art. 2.

Est etiam sententia expressa Aristotelis 7. metaph. text. 8. vbi ait, [longitudo, latitudo, & profunditas, quantitates quidem sunt, sed non substantias] quantitas enim non est substantia, sed magis hæc cui insunt, ut calor quidem inest substantiæ.

D d d d 1

stantia.] Quid clarius: ubi expresse ait quantitatē non esse substantiam, sed potius illam substantiā inherere, sicut calor: atqui calor realiter inheret, educitur, & recipitur tanquam in causa reali, & realiter ab illo distincta: ergo similiter quantitas inheret realiter substantiā tanquam subiecto realiter distincto ab ipso, quod indicant illa absolute prolata verba, quantitas enim non est substantia, id est distinguitur ab illa, quæ distinctio, & negatio, non pro distinctio, & negatione rationis, sed pro reali debet sumi, quia distinctio rationis non est absolute talis. Vnde absolute non potest talis nominari, sicut ens rationis non dicitur absolute ens, sed cum addito, id est, ens fictum, quia inter analogata principalis stat semper pro famosiore: ergo si absolute dicitur ab Aristotele quantitatem non esse substantiam, absolute concedendum est in sententia ipsius, substantiam distingui realiter à quantitate, eandem veritatem docet 3. *met. tex. 17. & 8. met. tex. 6. & 1. Phys. tex. 13.* ubi ait substantiam, & quantitatem non esse unum, sed multa, & 1. *Phys. tex. 33.* ait substantiam non esse per se divisibilem, sed per quantitatem, & lib. 13. *met. cap. 2.* probat latissime eodem modo distingui à substantia, ipsique comparari posse quantitatem, ac albedinem: atqui albedo distinguitur realiter à substantia: ergo & quantitas, idem intentum probat etiam lib. 14. *metaph. latissime.*

7. Secundo probatur auctoritate Ecclesiæ, nam in decreto de consecratione, distinctione 2. cap. panis. El segundo habetur: [Panis est in altari vitatus ante verba Sacramentorum, ubi accessit consecratio de pane fit caro Christi.] Et paulo post: [Et sic quod erat Panis ante consecrationem, iam corpus Christi est post consecrationem, quia sermo Christi creaturam mutat, & sic ex pane fit corpus Christi,] definendo nimirum panis, quod ut fide tenendum definit Tridentina Synodus sessione 13. canone 2. his verbis: [qui dixerit in Sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramento remanere substantiam panis, & vini, una cum corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi, anathema sit.] Quod etiam definitur in Constantiensis sessione 13. & Basiliensi 30. & in Florentino in decreto Eugenij.

8. Capite autem ubi pars (eadem distinctione de consecratione) sic habetur: [Vbi pars est corporis est & totum, eadem ratio est in corpore Domini, quod in manna, quod in eius figura præcessit, de quo dicitur, qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus paraverat invenit minus, non est omnino quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio: sed virtus Sacramenti spiritualis:] prosequitur cap. Corpus, his verbis: [corpus Christi, quod sumitur de altari, figura est, dum panis, & vinum extra videtur, veritas autem dum corpus, & sanguis Christi in veritate interior creditur:] quæ eadem verba habentur etiam in capite in Christo, eadem distinctione 2. de consecratione, ubi cuius sit quantitas illa, de qua dixerat cap. Vbi pars non est omnino quantitas visibilis, satis aperte declarat, dicendo esse substantiā panis, & vini, illis verbis: [dum panis, & vinum extra videtur:] nam quod in vno capite, & in altero capite, & in altero casu, vocat panem, ac vinum, quia quod videtur per se, quando nobis obijcitur panis, & vinum non est substantia illorum: sed quantitas visibilis utrius-

que, præcipue post consecrationem, ut est casus de quo loquitur caput citatum; vnde in illis, & alijs capitibus, tanquam synonymis virtut decretum panis, & vinum extra visum quantitas visibilis species sacramentalis, ac si diceret, ne fallatur aliquis exteriori apparentia dum panis, & vini quantitas visibilis extra videtur, nec est pensandum Sacramentum tali aspectu: sed virtute spirituali Sacramenti, ratione cuius, verum corpus, & sanguis Christi sub tali quantitate existit; quæ omnia consonant cum Decretis Concilij Tridentini, sessione 13. canone 2. Concil. Florentini, in Decreto Eugenij, Constantien. sessione 8. Lateranensi, in cap. firmiter, de summa Trinitate; item cum alijs Decreti capitibus de consecratione dicta distinctione 2. ut cap. quia corpus, cap. quia passus, cap. revera, cap. sanguis, cap. hoc est, cap. verum sub figura, omnibus enim his Conciliorum, & decreti locis habentur omnia sensibilia, quæ species vocantur remanere post consecrationem, ac antea; vnde quantitas, qualitates, &c. sensibilia panis, & vini remanere sine substantia panis, & vini quorum accidentia sunt.

Ex quibus sic argumentor. Ecclesia decernit quantitatem panis, & vini manere post consecrationem realiter sine substantia panis, & vini, ut constat ex ponderatione illorum verborum non est omnino quantitas visibilis, &c. ergo. Ex illis locis aperte constat quantitatem panis, & vini distingui realiter à substantia illorum, quia idem non potest esse sine se ipso, alias eodem desinente, idem remaneret; vnde idem esset, & non esset simul, quod est contra evidentissimum principium, impossibile est idem simul esse, & non esse; quo argumento præclusus est aditus solutioni nominalium, negantium quantitatem substantiæ panis manere in Eucharistia post consecrationem, quia non manet inquit intrinseca extensio, & spiritualis præsentia partium substantiæ panis: sed manere dicunt quantitatem albedinis, & aliarum qualitatū. Hoc inquam effugium non valet, quia ut dixi nostro argumento iam est funditus labefactum, nam in dictis capitibus dividitur aperte manere quantitatem visibilem panis, & vini, non manentibus realiter eorum substantijs; vnde licet dicta expositio poterat tribui Concilio de Trento, quod non ita expresse in hac materia loquitur, attamen dicto cap. ubi pars, & cap. corpus, non potest applicari, quia expresse asserunt quantitatem panis, & vini manere destructo pane, & vino.

Deinde ista solutio sic impugnatur, quia licet 10 Concilia indefinite dicant manere sensibilia seu ut ipsa loquuntur species panis, & vini, tamen in huiusmodi locutionibus, quæ doctrinales sunt indefinita æquivalent univertali; vnde idem est dicere species panis, ac vini manere, ac omnia sensibilia ad panem, ac vinum pertinentia manere, tum quia ad rationem Sacramenti necessarium fuit, ut signis sensibilibus Christus manere sub alienis speciebus, ut fides conservaretur, & exerceretur proprijs sensibus divinam auctoritatem præferendo, propter quod Sacramentum hoc quasi per Antonomasiā dictum est mysterium fidei, quia in eo aliud videtur, & aliud traditur, ut dicitur in cap. cum Marthe, de celebrat. Missarum; vnde & vile fuit, ut hoc mysterium in delibus esset occultum, ad hæc autem omnia satisficiant, & aptiora sunt eadem numero sensibili-

Quaest. IV. Vtrum Quantitas distin. &c. 58 I

lia, eademque numero species, quæ in pane, & vino extiterunt; imo & necessarium videbatur esse nullam fieri mutationem in illis, ne oculis talis mutatio videretur, & sic congruentius fuit illa eadem conservari, quam illis destructis, alia omnino similia sine subiecto creari, & fuit etiam hoc magis expediens ad veritatem conversionis, ut aliquid utriusque termino commune maneret, ac denique ipsa verba formæ hoc indicant, & ad suam veritatem requirunt ut pronomen *hoc*, possit aliquid individuum sensibile designare, quod in principio, & termino prolationis idem sit saltem per habitudinem ad eadem sensibilia; unde ut certissimum tenendum est, & fide sanctum venerandum, ablata substantia panis, & vini post consecrationem, manere omnia pertinentia ad substantiam panis, & vini, quæ per se possant sensibus percipi, ut hoc probant omnia Concilia supra adducta, & communis Sanctorum Patrum auctoritas persuadet, & experientia ipsa, quæ necessaria fuit, ut mysterium fidei esset occultum, quia si aliquid sensibile per se, & pertinet ad panem, & vini substantiam non maneret: ergo posset hoc naturaliter cognosci, quadam naturali, seu morali evidentiâ, nam si ante consecrationem sentiretur, v. g. odor vini, & statim post verba consecrationis prolata non sentiretur, esset humano modo evidens ad præsentiam illorum verborum aliquam realem mutationem ibi esse factam: ergo mysterium consecrationis aliquo modo experimento cognosceretur, quæ ratio potest eodem modo fieri in obiecto cuiuscunque sensus, imo & in communibus sensibilibus, ut in figura, &c. nam de ijs etiam satis evidenter iudicat sensus, præcipue quando sunt satis applicata, & nullum intercedit impedimentum, sed quantitas substantiæ panis, & vini est per se sensibilis secundum Aristotelem, & communem sententiam Doctorum omnium; unde evidenter cognoscitur quantitas per visum, & per tactum esse extensionem secundum longitudinem, latitudinem, & profunditatem, esseque loco impenetrabilem propter expulsionem alterius ab eodem loco, quod evidenter experimur: ergo etiam secundum Concilia debet permanere destructa substantia panis tota quantitas panis; tum ut omnes qualitates haberent corpoream molem, quæ possent occupare locum, tangi, videri, &c. tum ut retinerent in se coniunctionem aliquam, naturalemque unionem.

Denique ut essent loco impenetrabiles, nam si revera habent, ab huiusmodi quantitate habent; nam si hoc per se haberent nulla posset naturalis ratio reddi ob quam duæ albedines in duabus Hostijs consecratis existentes essent inter se loco impenetrabiles, & tamen color, & calor, sapor, & odor in eadem possent in eodem loco penetrari cum sint tamen corporeæ, & extensæ quatuor qualitates, sicut duæ albedines, quæ ratio concludit non habere accidentia quantitatem suam distinctam à quantitate substantiæ.

SECTIO III.

Rationibus ostenditur nostra sententia.

Prima ratio, nulla creatura naturaliter operans, & secundum vires naturales potest creare, quia opus creationis solius Dei est; sed si quan-

titas panis non remaneret post consecrationem à Deo conservata, ut commune subiectum reliquorum accidentium, sequeretur exinde quod calor productus ab agente naturali in Hostia consecrata non produceretur per educationem ex potentia materiæ, qui est modus producendi agentium naturalium, sed per creationem, ac proinde agentia creata naturalia crearent: ergo post consecrationem conservatur quantitas panis, & vini, ut commune subiectum; atqui post consecrationem non manet substantia panis, & vini: ergo substantia panis, & vini distinguitur realiter à propria quantitate, quia idem non potest repetiri sine se ipso, & destrui ipso non destructo.

Maiores est clara, & probatur primo auctoritate Divi Cyrilli lib. 2. contra Iulianum, ubi sic ait efficaciter posse operari, ut creatorem, & producere res, quæ aliquando non erant esse vnum ex ijs quæ propria sunt solius, & omnium summæ substantiæ, Dei nimirum.

Secundo ratione sic demonstratur, nam creatio est operatio non supponens aliam actionem, unde est prima in ratione actionis: atqui nulla creatura potest ex natura sua operari actione non aliam primam supponente, quia sicut creatura non habet ex natura sua primam entitatem, cum non sit primum ens, & quando operatur, operetur secundum suam esse, ita non potest habere primam operationem, non aliam supponentem, ut est creatio: ergo nulla creatura potest creare, quæ ratio latius explicabitur *Tractatu de Creatione*.

Deinde, quia ipse modus efficiendi per creationem indicat summam efficientiam, & independentiam in creatore, quia cum ad agendum nullam supponat potentiam realem extra se tantum, requirit potentiam obiectivam, seu possibilem, per non repugnantiam, hoc autem indicat summam vim in potentia activa, ut significavit Athanasius *sermone tertio, contra Arianos*, cum dixit administrare creaturatum, ac servorum est, condere autem, atque creare solius Dei, & Verbi eius, ac sapientiæ, quod adeo verum est, ut nullus de hac veritate possit dubitare, in casu de quo loquimur, de agente nimirum naturali creato operante secundum vires naturales ipsius.

Minor illa prima, & præcipua in qua est difficultas sic probatur, quia creatio est productio alicuius ex nihilo, id est, nullo præsupposito subiecto, à quo pendeat talis actio, sed si in Hostia consecrata nullum inveniretur subiectum accidentium, vti est quantitas panis & vini, productio caloris, & lucis, & frigiditatis, quæ passim causatur ab agente creato naturali, ut experientia patet operante secundum vires naturales, & ut causa principalis (de quo nullus, nisi ratione inops, potest dubitare) esset productio nullo præsupposito subiecto; unde esset ex nihilo, ac proinde creatio: ergo productio caloris, vel lucis, &c. in hostia consecrata causata ab agente naturali, tanquam à causa principali est creatio. Hæc minor sic probatur, quia talis productio caloris non habet pro subiecto albedinem, vel saporem, cum nulla qualitas in alia recipiatur, nec ex potentia illius educatur, nec ibi datur substantia panis, nec quantitas ipsius quæ possint esse subiectum talis actionis, nec substantia, & quantitas Christi est subiectum illius, ut de se patet: ergo talis actio fit nullo præsupposito subiecto: ergo ex nihilo, unde creatio.

Dddd 3 Dices